

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Силабус навчальної дисципліни
«Менеджмент та лідерство в медсестринстві»

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 90 годин, 3 кредити ЄКТС.
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра менеджменту охорони здоров'я. Одеса, вул. Пастера, 2а.
Викладач (-і)	Викладачі кафедри менеджменту охорони здоров'я професор кафедри, д.економ.н., проф. Борщ Вікторія Ігорівна
Контактна інформація	Довідки за телефонами: Кусик Наталія Львівна, к.е.н., доц., відповідальна за навчально-методичну роботу кафедри 067-728-56-12 E-mail: nataliia.kusyk@onmedu.edu.ua Фомичова Марія Павлівна, лаборант кафедри 067-970-30-04 E-mail: moz@onmedu.edu.ua Очні консультації: з 14.00 до 16.00 кожного четверга Онлайн - консультації: з 16.00 до 18.00 кожного четверга. Посилання на онлайн - консультацію надається кожній групі під час занять окремо.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджери Viber (через створені у Viber групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни – принципи, методи та технології управління в медсестринстві, розвиток лідерських якостей і ефективної комунікації для забезпечення якісної медичної допомоги.

Мета дисципліни: сформувати висококваліфікованого та конкурентного фахівця у галузі охорони здоров'я, що володіє комплексом інструментів для здійснення управлінської діяльності та її документального забезпечення, має знання з психології управління та ділових стосунків.

Завдання дисципліни:

- Розвиток навичок лідерства та застосування ефективних управлінських підходів
- Використання сучасних інформаційних технологій для знаходження, фільтрації та аналізу тільки актуальної та релевантної інформації

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

- Застосування виявлених закономірностей у професійній діяльності для вирішення практичних завдань;
- Застосування принципів побудови позитивного мікроклімату в медичних установах;
- Використання необхідної моделі для прийняття управлінських рішень;
- Удосконалення культури спілкування, ефективній командній роботі, а також методах запобігання та вирішення конфліктних ситуацій

Очікувані результати:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

Знати:

- основні підходи до визначення поняття «менеджмент»;
- історію розвитку менеджменту;
- підходи до визначення лідерства;
- елементи управлінського циклу;
- типи структур управління;
- класи, класифікацію управлінської інформації;
- види комунікаційних мереж;
- етапи процесу контролю;

Вміти:

- вміти оцінювати менеджерські здібності та визначати придатність до управлінської діяльності;
- оцінювати морально-психологічний клімат в колективі;
- розрізняти типи процесу управління;
- організовувати службові наради;
- складати службові документи;
- розрізняти основні функції управління;
- характеризувати загальні стадії перебігу конфлікту;
- вирішувати конфліктну ситуацію;

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання

Дисципліна буде викладатися у формі лекцій та практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання.

Лекція.

Практичні заняття: словесні методи: бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій; наочні методи: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації); практичні методи: виконання тестових завдань, вирішення ситуаційних завдань, та кейси з визначених сучасною проблематикою завдань.

Самостійна робота: самостійна робота ґрунтується на: роботі з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовкою до практичних занять та ситуаційних завдань.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Загальні основи менеджменту.

Менеджмент – як наука та предмет викладання. Поняття «менеджмент» та «менеджер». Еволюція та основні теорії менеджменту. Особливості формування сучасної моделі

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

менеджменту в Україні. Системний підхід в менеджменті. Керувана та керована система в охороні здоров'я. Роль управління в охороні здоров'я України.

Тема 2. Структура управління в охороні здоров'я.

Менеджмент як складова управління охороною здоров'я. Особливості процесу управління в системі охорони здоров'я на галузевому, місцевому та організаційному рівнях в сучасних умовах. Теоретичні основи управління. Рівні управління та типи структур

управління. Загальна характеристика структури процесу управління.

Тема 3. Функції менеджменту в діяльності менеджера.

Поняття функцій менеджменту. Функції менеджменту як види управлінської діяльності. Особливості формування функцій менеджменту. Класифікація і характеристика функцій менеджменту. Загальні (основні), конкретні (спеціальні) функції менеджменту. Динамічний взаємозв'язок конкретний і загальних функцій. Механізм реалізації конкретних функцій менеджменту на засадах використання загальних. Сутність та класифікація методів менеджменту. Методи менеджменту як сукупність способів впливу керуючої системи управління на керовану. Методи менеджменту як результат виконання функцій менеджменту. Економічні методи менеджменту. Адміністративні методи менеджменту. Соціально-психологічні. Методи менеджменту. Механізм взаємодії методів, принципів та функцій менеджменту.

Тема 4. Роль менеджменту та менеджерів в організації охорони здоров'я.

Визначення придатності медичної сестри до управлінської діяльності за оцінкою менеджерських здібностей. Взаємовідносини в колективі. Стилі роботи керівника. Управлінська роль керівника. Ролі, що беруть на себе керівники. Роль керівника в забезпеченні ефективності діяльності закладів охорони здоров'я.

Тема 5. Поняття та змінні лідерства.

Феномен «лідерство»: поняття й сутність. Відмінності між керівництвом та лідерством. Природа лідерства та його складники. Стилі лідерства. Розвиток лідерства. Формування системи лідерства. Структура лідерства та теорії його походження. Функції лідерства. Риси лідера. Рівняння лідерства. Теорія особливостей лідерства. Теорія лідерської поведінки. Теорія випадкового (ситуативного) лідерства.

Тема 6. Ефективне лідерство

Лідерство як засіб вдосконалення процесу управління. Корпоративна культура в системі управління персоналом підприємства. Мистецтво слухати. Важливість слухати для розвитку лідерських навичок. Структура, властивості ораторської мови. Оцінка аудиторії. Вербальна й візуальна адаптація.

Тема 7. Управлінські рішення як інструмент управління в організації охорони здоров'я

Управлінське рішення: визначення, етапи реалізації, переваги та недоліки різних методів його прийняття. Методика розробки та прийняття управлінських рішень щодо організації роботи лікувально-профілактичних і санітарно-профілактичних закладів. Особливості реалізації управлінських рішень з урахування соціально-психологічних прошарків колективу. Сутність різних управлінських актів в системі охорони здоров'я. Фактори, що впливають на етичність прийняття рішень.

Тема 8. Інформаційне забезпечення управління

Поняття про інформацію, інформаційні системи. Значення інформаційного забезпечення в управлінні. Інформаційне забезпечення діяльності лікувально-профілактичного закладу. Інформаційно-документаційне забезпечення діяльності в галузі охорони здоров'я.

Тема 9. Управління персоналом організації

Основні поняття (положення) управління персоналом. Підбір та орієнтація персоналу. Мотивація та стимулювання праці в управлінні персоналом. Навчання, перепідготовка та

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

атестація персоналу. Розвиток персоналу. Створення ефективної команди. Управління мобільністю кадрів. Психологія взаємостосунків в медичних колективах. Типи, причини і моделі конфлікту. Сутність та різновиди конфліктів. Типи темпераменту та характеру людини. Способи розв'язання конфліктних ситуацій.

Тема 10. Суть стресу. Стресові ситуації та управління ними.

Поняття і природа стресу. Причини стресів. Необхідність нейтралізації стресів. Стреси як об'єкт управління. Конфліктна ситуація. Фізіологічні ознаки стресу. Попередження стресів у працівників.

Тема 11. Управління якістю результатів діяльності в медичній практиці.

Ефективність медичної діяльності. Визначення цілей виконання. Проведення огляду за якістю виконання. Професійне виконання. Бенчмаркінг. Поліпшення виконання через зміну поведінки. Дотримання дисципліни. Запобігання «вигоранню».

Перелік рекомендованої літератури:

Основна:

1. Менеджмент та лідерство в медсестринстві: навчальний посібник / В. Й. Шатило, В. А. Копетчук, С. В. Гордійчук та ін.; за ред. В. Й. Шатила. – Київ: Медицина, 2019. – 320 с.
2. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В. І. Борщ, О. В. Рудінська, Н. Л. Кусик. – Одеса: ОНМедУ, 2020. – 189 с
3. Менеджмент закладу охорони здоров'я: навчальний посібник / за заг. ред. В. М. Алкеми. – Київ: Університет економіки та права "КРОК", 2020. – 280 с.
4. Практикум з менеджменту: навчальний посібник / О. М. Марченко. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. – 224 с.
5. Медичний менеджмент: збірник наукових праць / за ред. О. В. Губар. – Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2021. – 150 с.

Додаткова:

1. Медсестринський менеджмент у своєчасній діагностиці та профілактиці клімактеричних розладів / Л. М. Маланчук, А. Е. Шевченко, А. С. Маланчук, С. Л. Маланчук // Медсестринство. – 2020. – №3. – С. 41–45.
2. Медичний менеджмент: збірник наукових праць / за ред. А. М. Бідюка. – Київ: Державний торговельно-економічний університет, 2022. – 65 с.
3. Менеджмент та лідерство в медсестринстві: навчальний посібник / В. Й. Шатило, В. А. Копетчук, С. В. Гордійчук та ін.; за ред. В. Й. Шатила. – Київ: Медицина, 2019. – 304 с.

Електронні ресурси:

1. Міністерство охорони здоров'я України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua>
2. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.
4. Американська асоціація медичних сестер (American Nurses Association) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nursingworld.org>
5. WHO Digital Library [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://apps.who.int/iris>
6. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu>.
7. Щотижневик «Аптека» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apteka.ua/>.
8. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

10. Міністерство охорони здоров'я України, офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html>.
11. Український медичний часопис: медичний журнал. URL: www.umj.com.ua.

ОЦІНЮВАННЯ

Форми і методи поточного контролю:

- усний контроль: індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми;
- письмовий контроль: оцінювання розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових), оцінювання виконання індивідуальних завдань;
- тестовий контроль: оцінювання виконання тестових завдань за темами.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні практичні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані. Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.
Добре «4»	Здобувач бере участь у практичному занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з розв'язання практичних ситуацій з теми заняття. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 80% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь у практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу;

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

	дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування не виконано. Ситуаційне завдання не виконано.
--	---

Форми і методи підсумкового контролю: диф.залік.

До диф.заліку допускається здобувач, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти під час диференційованого заліку

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно	Здобувач освіти правильно, точно і повно виконав всі завдання білету, чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання. Ґрунтовно і всебічно знає зміст теоретичних питань, вільно володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. При вирішенні ситуаційної задачі правильно інтерпретував вихідні дані, правильно відповідав на всі поставлені питання і переконливо обґрунтовував свою точку зору, міг запропонувати та обґрунтувати альтернативний варіант рішення з окремих питань. При розв'язанні розрахункового завдання точно дотримувався алгоритму його виконання.
Добре	Здобувач освіти достатньо повно виконав всі завдання білету, чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання. Достатньо глибоко і всебічно знає зміст теоретичних питань, володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускає несуттєві помилки, які усуваються самим здобувачем, коли на них вказує екзаменатор. При вирішенні ситуаційної задачі припускався несуттєвих помилок чи неточностей в інтерпретації вихідних даних, без суттєвих помилок відповідав на всі поставлені питання, повно обґрунтовував свою точку зору, проте пропозиція альтернативного варіанту викликала утруднення. При розв'язанні розрахункового завдання допустив незначні похибки в алгоритмі, які зміг виправити за вказівкою викладача.
Задовільно	Здобувач освіти у неповному обсязі виконав всі завдання білету, відповіді на додаткові та навідні запитання мають нечіткий, розпливчастий характер. Володіє основним обсягом теоретичних знань, неточно використовує професійну та наукову термінологію. Відчуває значні труднощі при побудові самостійної логічної відповіді, у застосуванні теоретичних знань при аналізі практичних завдань. У відповідях мають місце суттєві помилки. При вирішенні ситуаційної задачі з помилками інтерпретував вихідні дані, допускав неточності у відповідях на питання, недостатньо правильно обґрунтовував свої відповіді та трактував формулювання, відчував труднощі у виконанні завдань та пропозиції альтернативних варіантів. При розв'язанні розрахункового завдання припустився значних похибок у алгоритмі та техніці виконання.
Незадовільно	Здобувач освіти не виконав завдання білету, у більшості випадків не дав

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

	Кафедра інфекційних захворювань та ниркової системи відповіді на додаткові та навідні запитання екзамена-торів. Не опанував основний обсяг теоретичних знань, виявив низький рівень володіння професійною та науковою термінологією. Відповіді на питання є фрагментарними, непослідовними, нелогічними, не може застосовувати теоретичні знання при аналізі практичних завдань. У відповідях має місце значна кількість грубих помилок. При вирішенні ситуаційної задачі не міг інтерпретувати вихідні дані, або допускав у відповідях суттєві помилки; не міг обґрунтувати свої рішення чи робив це не переконливо. Альтернативних варіантів не пропонував. При розв'язанні розрахункового завдання припустився грубих помилок і похибок в алгоритмі виконання.
--	--

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота:

- самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, самостійне опанування матеріалу декількох лекцій; підготовка до кожного практичного заняття;
- самостійне виконання індивідуальних завдань, підготовка доповідей та презентацій для захисту індивідуальних завдань.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання індивідуального опитування, виконання тестових завдань, оцінки за розв'язання ситуаційних завдань, виконання індивідуального завдання, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (тестових завдань, ситуаційних завдань, індивідуального завдання, заліку тощо);

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові ситуаційні завдання, індивідуальні завдання, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізень:

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються. Запізнення на заняття – не припустимі. Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Використання будь-яких мобільних пристроїв заборонено. При порушенні даного пункту здобувач має покинути заняття та в журналі викладач ставить «нб», яку він повинен відпрацювати у загальному порядку.

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.